

u ovom broju:

Marija Vukobratović,
ravnateljica HPA
govori o aktualnoj
problematici i
potencijalu stočarstva
te o planovima >12

Kako s balansiranim
krmivima do veće
proizvodnje kvalitetnijeg
mlijeka, boljeg zdravija i
dobrobiti životinja > 13

HR oznakama
proizvode s domaćih
farmi učiniti tržišno
prepoznatljivijima > 13

Imamo li recept za
ozdraviti posrnuli sektor
mljekarstva te povećati
otkup mlijeka >14

Stočarstvo može i mora biti lokomotiva u snažnijem razvoju hrvatskog agrara

▶▶ 10. BAMBINO KUP U GUDOVCU JE
OVE GODINE OKUPIO 31 DJEVOJČICU
I DJEČAKA UZRASTA OD TRI DO
14 GODINA IZ BJELOVARSKO-BILOGORSKE I
KOPRIVNIČKO-KRIŽEVAČKE ŽUPANIJE. POKAZALI
SU BLAGO SVOJIH OBITELJSKIH GOSPODARSTAVA
I UZ POTPORU HPA KROZ OVU EDUKATIVNU
AKCIJU SVJEDOČILI DA MLADI VOLE STOČARSTVO.

MINISTARSTVO POLJOPRIVREDE

Sljedeći broj biltena Poljoprivreda -
savjeti za uspjeh izlazi u travnju

“Nove tržišne niše - Izvorne pasmine istarskog goveda, slavonske i turopoljske svinje, kao i sve druge moraju biti dio održivog razvoja poljoprivrednih gospodarstava, no ekonomska dobit uvjet je opstojnosti

Potrebna nam je snažnija kampanja za kupnju proizvoda s HR gospodarstava

Hrvatsko stočarstvo ima izniman potencijal, izdašne potpore iz ruralnog programa mogu biti kotač zamašnjak snažnijeg održiva razvoja

Hrvatska poljoprivredna agencija (HPA) vodi ne samo bazu podataka za nacionalno stočarstvo već aktivno radi i na edukaciji i promidžbi. O aktualnim temama, neiskorištenim potencijalima i planovima govori ravnateljica Marija Vukobratović.

Ovih je dana na web stranici Agencije postavljena aplikacija ponude i potražnje domaćih životinja, što time želite ostvariti?

Donedavno je postojala aplikacija pod nazivom HPA-internetska ponuda stoke, zbog određenih nedostataka i želje za poboljšanjem postavljamo novu s informacijama o ponudi ali i potražnji domaćih životinja. Cilj je proizvođačima omogućiti što bržu i jednostavniju prodaju, a kupcima dati pregled ponude kvalitetne domaće stoke.

Nastavlja se negativna spirala u otkupu mlijeka. Je li pad doista tako dramatičan i u proizvodnji ili možda mlijeko sve više završava u mini siranama, izravnoj prodaji na mljekomatima?

U 2014. zaustavljen je negativni trend otkupljenih količina mlijeka. Porašla je i prosječna mjesečna isporuka kravljeg mlijeka po isporučitelju, kreće se od 4.000 do 4.600 kg. Određeni broj proizvođača mlijeka odlučuje se za izravnu prodaju putem mljekomata ili za preradu u mliječne proizvode na vlastitom gospodarstvu.

Sektor govedarstva nije ugrožen kao svinjogojstvo koje je na rubu opstanka. Golemi uvoz jeftine svinjetine guši domaću proizvodnju, kako pomoći gospodarstvima?

Bivši operativni program pokazao je kako nije dovoljno izgraditi modernu farmu i nabaviti visokoproduktivne životinje da bi gospodarstvo moglo kvalitetno i konkurentno proizvoditi i servisirati svoje kreditne obveze. U stvaranju organizirane proizvodnje potrebno je ugledati se na zemlje koje imaju sličnu strukturu našoj, tu se uglavnom misli na Austriju. Ulaskom u EU nestale su carinske barijere i kako nema zabrane uvoza potrebno je pokrenuti široku kampanju i jače promovirati kupnju domaćeg mesa, onog s oznakom Meso s hrvatskih farmi.

Jesu li možda autohtone vrste poput istarskog goveda ili slavonske i

51 %

ovaca je u pet županija u priobalju

turopoljske svinje niše u kojima hrvatski farmeri trebaju planirati održiv razvoj svojih gospodarstava?

Izvorne pasmine istarskog goveda, slavonske i turopoljske svinje, kao i sve druge vrste i pasmine ne da jesu, nego moraju biti dio održivog razvoja gospodarstava. Upravo iz tog razloga po-

stoje godinama novčane potpore i Nacionalni program očuvanja izvornih pasmina domaćih životinja, iz tog razloga djeluje i Banka animalnih gena domaćih životinja. Međutim, da bi se osigurala opstojnost izvornih pasmina domaćih životinja prioritet je postići određenu ekonomsku dobit. Kroz standardizaciju i marketing prehrambenih proizvoda od tih pasmina i njihovo stavljanje na tržište osigurava se prihod, ali i očuvanje pasmina, kao i promoviranje RH, regije i samog gospodarstva.

Golemi prostori su pusti, vožnja prometnicama u mnogim područjima

otkriva prazne pašnjake. Kako potaknuti veći uzgoj možda ovaca ili koza koje ipak nisu zahtjevne kao goveda?

Ovčarstvo je u Hrvatskoj oduvijek predstavljalo važnu granu stočarstva. Prema prvoj sustavnoj procjeni broja stoke u Dalmaciji je 1808. uzgajano 1.105.078 ovaca što je tada, u odnosu na broj stanovnika, bilo najviše u Europi dok smo na kraju 2014. imali 630.000 ovaca. Na pet priobalnih županija otpada 51,26% stada što potvrđuje kako je na tim prostorima ovčarstvo glavna stočarska grana. U posljednje vrijeme povećan je interes obiteljskih

OHRABRUJE ŠTO PROIZVODNJA MLIJEKA PO ISPORUČITELJU IPAK KONSTATNO RASTE, SADA SE PROSJEČNA MJESEČNA ISPORUKA KREĆE U RASPONU IZMEĐU ČETIRI I 4600 KILOGRAMA

gospodarstava za uzgoj ovaca za proizvodnju i preradu mlijeka u različite vrste sireva kao što su Paški, Creski, Istarski, Brački. Vuna nažalost nema neku veću ekonomsku važnost, prerađuje se manji dio a golemi ostatak baca što je i ekološki problem. S obzirom na prirodne i tržišne uvjete mogućnost uzgoja ovaca na području cijele Hrvatske znatno je veća od sadašnje.

Program ruralnog razvoja otvara mogućnost izdašnjih potpora za mlade poljoprivrednike koji tek ulaze u taj biznis. Što im možete preporučiti čime se baviti, što uzgajati?

Teško je sugerirati čime se baviti, poljoprivredna proizvodnja ovisi o regiji, o veličini gospodarstva, postojećim resursima na gospodarstvu, te u konačnici, osim o znanju i iskustvu, ovisi i o osobnim sklonostima. Svaka grana poljoprivrede dobra je ukoliko se prati razvoj i usvajaju najbolje tehnologije, što će se zasigurno lakše ostvariti kroz mjere Programa ruralnog razvoja.

Vjerujem imate informacije s terena, kakav je interes poljoprivrednika, posebice stočara, hoće li investirati u širenje proizvodnje...

Poljoprivredni proizvođači, posebice stočari, iskazuju veliki interes za mjere ruralnoga razvoja usmjerene na proširenje kapaciteta proizvodnje, modernizaciju postojećih farmi i poboljšanje kvalitete proizvoda uvođenjem novih tehnologija. Interes postoji i za povećanje vrijednosti proizvoda primarne poljoprivrede, za ulaganja u preradu, marketing i razvoj poljoprivrednih proizvoda.

Ravnateljica Hrvatske poljoprivredne agencije Marija Vukobratović

SANJIN STRUKIĆ/PIXSELL

Krmiva bitna za količinu i kakvoću mlijeka, ali i za zdravlje i dobrobit stoke

Drago Solić, pomoćnik ravnateljice HPA upozorava kako se dobrim prehrambenim balansom potiče i veća proizvodnja i zdravlje životinja

U intenzivnom stočarstvu i mljekarstvu hranidba je najveća stavka u troškovima proizvodnje, pa ukoliko je neprimjerena može uzrokovati velike ekonomske gubitke

U intenzivnom stočarstvu hranidba predstavlja veliku stavku u troškovima proizvodnje i ako je neprimjerena može uzrokovati velike ekonomske gubitke. Ukoliko se životinje hrane preko svojih proizvodnih mogućnosti povećavaju se troškovi hranidbe i izlučivanje neutrošenih hranjivih tvari u okoliš. Ako se pak hrane ispod potreba ne iskorištava se u potpunosti njihova mogućnost i ne ostvaruje se visoka proizvodnja, a radi neprimjerene hranidbe javljaju se i zdravstveni problemi kod stoke.

U strukturi glavnih troškova u proizvodnji mlijeka najveći udio, između 45 i 60 posto predstavlja stočna hrana pa su stoga od osobitog značaja cijena, te kvaliteta i racionalno trošenje. Značenje stočne hrane važno je i stoga što njezin udio u cijeni litre mlijeka pada s porastom proizvodnje. Uvjet racionalne hranidbe za postizanje isplative proizvodnje dobro je poznavanje krmiva i njihovog sastava. Poznavanje hranjivosti krmiva u podmirivanju potreba mliječnih krava jednako je bitan čimbenik uspješne proizvodnje kao i poznavanje genetskog

potencijala i načina proizvodnje. Krmiva ne određuju samo količinu i kakvoću proizvoda, već također imaju znatan utjecaj na zdravlje i dobrobit životinja.

U intenzivnoj proizvodnji mlijeka, hranidba krava temeljena je na saznanju koliko krave trebaju hranjivih tvari te koliko hranjivih tvari sadrži svako pojedino krmivo tako da odabrana kombinacija zadovolji potrebnu količinu proizvodnje, visoku kvalitetu mlijeka za daljnju preradu, ali

nja stvarnih vrijednosti od tabličnih vrijednosti mogu izazvati neželjene gubitke u proizvodnji uslijed neprimjerene hranidbe, odnosno nedostatka ili viška hranjivih tvari u odnosu na potrebe životinje. Unosom stvarno (analitički) utvrđenih vrijednosti za krmiva u ovakve programe, stvaraju se uvjeti za postizanje zadovoljavajuće količine proizvodnje uz osiguranje dobre reproduktivne sposobnosti, zdravlja te dobrobiti i dugovječnosti životinja, a time utječemo i na zaštitu okoliša.

Sustav kontrole stočne hrane u okviru Hrvatske poljoprivredne agencije omogućuje proizvođačima mlijeka jednostavno i cjenovno pristupačno rješenje svih njihovih mogućih dvojbi oko sastavljanja obroka po osnovu tabličnih ili stvarnih vrijednosti.

Sustav kontrole stočne hrane provodi se na način da djelatnici HPA uzimaju uzorke krmiva na gospodarstvima koja iskazuju interes. Uzorkovanje se provodi sondama primjerenim pojedinoj vrsti krmiva, pa je za uzimanje uzoraka voluminoznih krmiva u HPA izrađena posebna sonda, dok se za uzimanje uzoraka žitarica i smjesa koriste standardizirane sonde. Uzorci voluminoznih krmiva pakiraju se u plastične vrećice i vakumiraju. To je od posebne važnosti za silažu i sjenažu radi očuvanja kvalitete do laboratorijske ocjene dok se uzorci žitarica

UNOSOM ANALITIČKI UTVRĐENIH VRIJEDNOSTI
STVARAJU SE UVJETI ZA
POSTIZANJE ZADOVOLJAVAJUĆE
PROIZVODNJE UZ OSIGURANJE
DOBRE REPRODUKCIJSKE
SPOSOBNOSTI

i dobro zdravlje i dugovječnost krava te sve veće zahtjeve i za očuvanje okoliša.

Sastavljanje obroka i smjesa veoma je važan čimbenik u ostvarenju svih, prethodno spomenutih ciljeva. Tehnika sastavljanja obroka i smjesa značajno je unaprijeđena primjenom informatičkih programa. "Hranidbeni programi" sadrže tablične vrijednosti za velik broj krmiva, no odstupaju

Drago Solić

IVICA GALOVIĆ / PIXSELL

60%

u proizvodnji mlijeka najveća stavka upravo je trošak stočne hrane

i smjesa pakiraju u plastične posude. Analiza uzorka ne zahtijeva upotrebu kemikalija. Priprema i analiza odrađuje se vrlo brzo što omogućava analizu velikog broja uzoraka, a sve se to očituje kroz doista nisku i time prihvatljivu cijenu analize.

Nakon analize uzoraka krmiva uzetih s gospodarstava radi se balansiranje obroka uz pomoć komercijalnog informatičkog programa. U programsku aplikaciju unose se utvrđene vrijednosti krmiva za određeno gospodarstvo te se na taj način stvaraju točni uvjeti za postizanje zadovoljavajuće količine u proizvodnji mlijeka, osiguranje dobre reproduktivne sposobnosti, kao i zdravlja, te dobrobiti i dugovječnosti životinja. ■

Na tržištu šest oznaka za proizvode s hrvatskih farmi

Zaštita domaćeg Projektom proizvodi hrvatskih farmi cilj je zaštititi domaću proizvodnju hrane i istodobno je učiniti prepoznatljivom ne samo na lokalnom tržištu

Hrvatska poljoprivredna agencija ljeti 2010. promovirala je prvu zaštićenu oznaku kojom se dokazuje da je proizvod nastao na nekoj hrvatskoj farmi, bilo je to za mlijeko i već te godine znak Mlijeko hrvatskih farmi dobilo je 14 korisnika. Do sada su u HPA znak za mlijeko odobrili 21 subjektu koji ima preradu, vodećim mljekarama ali i malim obiteljskim gospodarstvima s mini mljekarama. Znak trenutačno koriste i 13 vlasnika mljekomata dok je pet oznaka postavljeno i na pročelja mliječnih farmi.

Dobrovoljno označavanje svježeg svinjskog mesa znakom Meso hrvatskih farmi i Svinjsko meso dokazano podrijetlo imaju dva korisnika, a za svježe juneće meso tek jedan

proizvođač. Kod mesa peradi pet je korisnika HR znaka, dok je oznaku Med iz Lijepe naše dobilo 38 pčelara. Posljednji je ovih dana publiciran znak Jaja hrvatskih farmi koji je već dodijeljen za devet proizvođača.

Cilj ovog projekta zaštita je domaće proizvodnje pa se tako znakom Meso hrvatskih farmi označava samo svježe svinjsko meso proizvedeno od životinja koje su rođene, utovljene i zaklane u RH dok se znakom Svinjsko meso dokazano podrijetlo označava meso dobiveno od životinja rođenih u nekoj drugoj zemlji, tovljenih minimalno 60 dana u RH i zaklanih u RH. Svježe juneće meso znak Meso hrvatskih farmi može dobiti ako je od životinje rođene u RH ili nekoj drugoj zemlji i

utovljeno minimalno 210 dana u RH i zaklano u RH.

Subjekti u poslovanju s hranom koji postanu korisnici znaka Meso hrvatskih farmi, ukoliko životinja čije meso označavaju nije rođena u RH dužni su uz znak Meso hrvatskih farmi vidljivo istaknuti tekstualnu oznaku: Tovljeno najmanje 210 dana u RH. Dobrovoljno označavanje mesa peradi znakom Meso hrvatskih farmi može se označiti samo pileće, pureće i gušće meso proizvedeno od peradi koja je izvaljena, utovljena i zaklana u Hrvatskoj. U HPA su prije mjesec HPA pokrenuli i anketu koja treba dati povratnu informaciju s tržišta kako kupci reagiraju na proizvode na HR znakom, pa još nema konkretnih podataka. ■

Ruralni fond 'injekcija' za ozdravljenje mljekarstva

Velika uloga malih Revitalizacijom malih gospodarstava, prema iskustvima Austrije i Slovenije, moguće je povećati zaposlenost na selu i doprinijeti očuvanju krajolika

Promocija kvalitetnih domaćih proizvoda važna je radi porasta povjerenja kupaca, čime se izravno utječe na povećanje ne samo prodaje već i proizvodnje.

Problemima u sektoru mljekarstva svjedoče i podaci da je između siječnja 2015. i onoga iz 2012. mlijeko prestalo isporučivati 4919 gospodarstava i otkupljeno je manje 12,7 tisuća tona mlijeka. Ima li Hrvatska recept za ponoviti rekordan otkup iz 2009. od 675 tisuća tona mlijeka?

Nepovoljno stanje u govedarskom sektoru ima za posljedicu stalno smanjenje populacije krava, što je osobito izraženo nakon pojave mliječne krize 2009. Nesređeni tržišni odnosi, pad otkupnih cijena, porast cijena stočne hrane, te zaostajanje u tehnološkom i upravljačkom smislu neki su od čimbenika koji su utjecali na pad proizvodnje mlijeka, a time i manji otkup.

Poslovanje mliječnih farmi, posebice kreditno zaduženih otežano je, te je dio mliječnih farmi prestao s proizvodnjom, dok je dio njih (uglavnom malih) prestao sa isporukom mlijeka i traži alternativne načine plasmana radi ostvarenja održivog prihoda. Ograničavajući činitelj razvoja je i nerazvijeno tržište te promet poljoprivrednog zemljišta, posebice državnog i zapuštenog u vlasništvu privatnih posjednika.

Model koji bi mogao donijeti zakret u dosadašnjoj praksi, povećanu proizvodnju, a potom i otkup mlijeka,

program je ruralnog razvoja čija primjena započinje ove godine. Sufinanciranje programa raspoloživim sredstvima iz EAFRD fonda dobar je izvor financijske pomoći uzgajivačima goveda i mljekarima u daljnjoj prilagodbi i EU standardima.

Povećanje konkurentnosti moguće je ostvariti porastom intenzivnosti proizvodnje, postupnim okrupnjavanjem stada, povećanjem genetskog potencijala rasplodnih goveda primjenom suvremenih uzgojnih meto-

da (npr. genomski selekcija), osiguravanjem dovoljnih i tehnološki cjelovitih poljoprivrednih površina, jačanjem uzgajivačkih i proizvođačkih organizacija, stalnim edukativnim postupcima, te strukturnim povezivanjem proizvođača, prerađivača, trgovaca i potrošača. Važna je i promocija kvalitetnih domaćih proizvoda radi porasta povjerenja kupaca, čime se izravno utječe na povećanje prodaje. Na tom su tragu i dosadašnji i budući marketinški projekti HPA, usmjereni

na kreiranje oznaka kvalitete i izvornosti poljoprivrednih proizvoda. Hrvatska je turistička zemlja pa oporavak govedarskog sektora treba bazirati na zadovoljavanju kako domaćih tako i turističkih potreba kroz što veći stupanj upošljavanja raspoloživih kapaciteta na ekonomskim načelima, te u iskorištavanju ruralnih i nenapućenih područja od strateške važnosti. Da se to ostvari treba osigurati stalne izvore povoljnih kredita, definirati glavne ciljeve govedarske proizvodnje, te osigurati kvalitetnu stručnu potporu proizvođačima.

Posebno su važna mala gospodarstva, koja mogu temeljem ograničenih investicijskih zahvata (kupnja opreme, adaptacija staja, povećanje stada) unaprijediti svoju proizvodnju. Revitalizacijom upravo malih gospodarstava, prema iskustvima Austrije i Slovenije, moguće je povećati i zaposlenost na selu, te doprinijeti očuvanju krajolika.

Trendovi u sektoru mljekarstva

Godina	Otkup*	PG**	KG/PG***
2009.	675.289	23.690	28.505
2010.	623.881	19.937	31.292
2011.	626.407	17.366	36.070
2012.	602.356	14.874	40.497
2013.	503.851	12.639	39.864
2014.	522.694	11.092	47.123

IZVOR: HPA, * U 000 KG, ** PROIZVOĐAČI, *** PROSJEČNA GODIŠNJA ISPORUKA

Podaci klaoničke industrije

